

Alus: Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määrus nr 2
„Gümnaasiumi riiklik õppekava”

Lisa 4

(muudetud sõnastuses)

Suunakursus geograafias: GLOBALISEERUV MAAILM

Humanitaar-sotsiaal õppesuuna õpilastele

Maht: 35 tundi

Klass: 12. klass

Õppe-eesmärgid

Valikkursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) huvitub maailma eri regioonide aktuaalsetest probleemidest ning uurib nende põhjusi ja võimalikke tagajärgi nii kohalikul kui ka globaalsel tasandil;
- 2) analüüsib loodusolude, rahvastiku, kultuuri, majanduse ja ühiskonna arengu vastastikuseid seoseid õpitud piirkonna näitel;
- 3) on omandanud ülevaate globaliseerumise mõjudest maailma erinevatele regioonidele;
- 4) väärtustab maailma looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust;
- 5) osaleb teadliku ja aktiivse kodanikuna probleemide ning konfliktide lahendamisel;
- 6) kasutab geograafiaalase info leidmiseks nii eesti- kui ka võõrkeelseid usaldusväärseid teabeallikaid.

Teema tähtsus

Valikkursusel „Globaliseeruv maailm” on täita tähtis roll niisuguse õpilase teadlikkuse kujunemisel ja aktiivseks maailmakodanikuks saamisel, kelle jaoks on olulised ühiskonna kestlik areng, õiglus, sallivus, kaasamine ning koostöö.

Õppesisu lõimub maailmaharidusega, mis loob võimaluse mõista üleilmastumise põhjusi ja mõjusid ning olla peamiste rahvusvaheliste arengueesmärkide ja kestlike inimarengu põhimõtete tundmise kaudu aktiivne kodanik.

Valikkursus võimaldab süvendatult tegelda eri regioonide aktuaalsete probleemidega arenenud ja arengumaade näidetel. Maailma loodusliku, kultuurilise, demograafilise ja majandusliku mitmekesisuse ning eripära tundmine lubab toime tulla globaliseerivas

maailmas. Regioonide õppimisel rõhutatakse eelkõige loodusolude, rahvastiku, kultuuri, majanduse ja ühiskonna arengut vastastikustes seostes. Õppes omandatakse igapäevase eluga seonduvate probleemide lahendamise ning kompetentsete otsuste tegemise oskused, mis suurendavad õpilaste toimetulekut looduslikus ja sotsiaalses keskkonnas.

Õppe käigus täiustuvad õpilaste teabeallikate kasutamise ning neis leiduva teabe kriitilise hindamise oskused. See aitab välja kujuneda teadmistel ja oskustel, mis võimaldavad ühiskonnas esinevaid protsesse mõista ning selgitada. Õppeülesannete lahendamisel arenevad õpilaste probleemide lahendamise ja uurimuslikud oskused. Ettekannete ja arutluste käigus areneb suutlikkus väljendada selgelt ja asjakohaselt nii kõnes kui ka kirjas.

Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse

Valikkursus tugineb gümnaasiumi geograafia kohustuslikes kursustes omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele ning on tihedalt seotud ajaloo ning ühiskonna- ja majandusõpetuses õpitavaga.

Õppesisu

Valikkursuse õppekava pakub arutluseks 30 seostatud loodus- või sotsiaalmajanduslikku probleemi. Soovitav on valida 6–7 probleemi, millest tekiks 4–5-õppetunnilised moodulid. Teemade valikul lähtub õpetaja õpilaste vajadustest (õpetaja tunneb oma õpilasi, teab nende huvisid, tulevikuplaane, aga ka vajakajäämisi nende teadmistes ja oskustes) ja oma kompetentsusest.

Valikkursuse konkreetne õppesisu täpsustatakse kursuse alguses õpetaja ja õpilaste koostöös. Õppesisu komplekterides lähtutakse põhimõttest, et kaetud oleksid kõik teemad maailma eri regioonide näidetel. Valitud teema esitatakse võimalikult probleemipõhiselt (näidisjuhtumipõhiselt) konkreetse regiooni, piirkonna, riigi või linna näitel. Näidisjuhtumi valikul lähtutakse selle tähtsusest nii kohalikus kui ka regionaalses või globaalses kontekstis. Näidisjuhtumi analüüs peab võimaldama saavutada kursuses nõutavaid õpitulemusi.

Käsitletavad probleemid on õpilastele relevantsed ning neil on tänapäeva ühiskonnas suur kandepind, motiveerides õpilasi õppima sügavuti nii loodus- kui ka sotsiaalaainetega seotud mõisteid, teooriaid ja seaduspärasusi nüüdisteaduse kontekstis. Allpool loetletud teemad aitavad valikuid teha.

Põhimõisted

Loodusressurss, keskkonna- ja sotsiaalsed probleemid, energiaressurss, rahvastikupoliitika, pagulane, valglinnastumine, mitmekultuuriline ühiskond, õiglane kaubandus.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Ühe piirkonna maakasutuse iseloomustamine Google Earthi programmi satelliidipiltide abil (põldude suurus ja kuju, paiknemine, maakasutuse üldine iseloom, asustus, looduslik taimkate jne).
2. Info otsimine eri allikatest ühe piirkonna kohta.

Õppetegevus

Globaliseeruva maailma kursus eeldab õpilaste aktiivset osalemist õppes. Kursuse vältel otsivad õpilased teabeallikatest materjali ja analüüsivad seda kriitiliselt. Õppes on olulisel kohal arutelud, ajurünnakud, diskussioonid, rollimängud, filmide vaatamine jms, et õppida tundma probleeme, arutleda erinevate arvamuste ja seisukohtade üle ning leida lahendusi. Tähtis roll on iseseisval ja rühmatööl ning töö tulemuste esitlemisel kaasõpilastele.

Õpetlik on lasta õpilastel koostada probleemi kohta mõistekaarte või probleemi kirjelduse/lahendamise kavasad. Mõne teema kokkuvõtva tööks võiks olla loodusteadusliku essee kirjutamine.

Õppes saab kasutada maailmahariduse ning teiste pidevalt täiendatavate temaatiliste portaalide õppematerjale. Õpilastel on võimalus osaleda teemaga haakuvates üritustes ja kampaaniates ning neid ise algatada, korraldada teemapäevi ja projekte teiste koolidega. Kursuse lõpus võib noorematele kaasõpilastele tutvustada arutletud probleeme või korraldada minikonverentsi. Mitme teema puhul saab piirkondade ja protsesside paremaks tundmaõppimiseks kasutada Google Earthi, veebis olevaid pildipankade materjale jne.

Teemad

1. Geograafilise asendi, loodusressursside, rahvastiku ja kultuuri mõju majanduse arengule.

Loodusressursside kasutamine ja selle mõju keskkonnale

2. Maavarade kaevandamisega kaasnevad keskkonna- ja sotsiaalsed probleemid.

3. Energiressursside kasutamisega kaasnevad probleemid, nende võimalikud lahendused.
4. Nüüdisaegsete tehnoloogiate rakendamine arengumaades ja arenenud riikides.
5. Metsade majandusliku kasutamisega kaasnevad keskkonna- ja sotsiaalsed probleemid.
6. Põllumajanduse mõju keskkonnale arenenud riikides ja arengumaades.
7. Veeprobleemid, nende põhjused ja tagajärjed ning võimalikud lahendused.
8. Loodusressursid konfliktide allikana.
9. Maailmamere reostumise ja kalaressursside nappusega seotud probleemid.

Rahvastikuprotsesside mõju ühiskonna arengule

10. Demograafilisest situatsioonist tulenevad probleemid ühiskonnas ja rahvastikupoliitika.
11. Rändega kaasnevad probleemid lähte- ja sihtriigile.
12. Pagulasprobleemid nüüdismaailmas.
13. Haiguste levik ning sellega seotud probleemid.
14. Lapstööjõu kasutamine ja nüüdisaegne orjakaubandus.
15. Valglinnastumine ning sellega kaasnevad probleemid.
16. Keskkonnaprobleemid suurlinnades.

Erinevused regioonide ja riikide vahel ning riikide sees

17. Piirkondlike erinevuste põhjused (konkreetses riigi näitel) ja sellest tulenevad probleemid.
18. Mitmekultuurilise ühiskonna eelised ja probleemid.
19. Kultuuride vääritlemist ja selle tagajärjed, kultuuridevahelised konfliktid.
20. Regioonide linnamustrid (Google Earthi põhjal).
21. Regioonide põllumajandusmustrid (Google Earthi põhjal).

Kaubanduse ja tarbimisega seotud konfliktid ning nende lahendamine

22. Rahvusvaheline kaubandus ja globaalne ebaõiglus.
23. Õiglane kaubandus ja selle võimalused nüüdisaegses maailmas.
24. Arengumaade toiduprobleemid, nende põhjused ja võimalikud lahendused.
25. Vaesus ja humanitaarabi tänapäeva maailmas.

Globaalsed keskkonnaprobleemid ja nende mõju eri regioonidele

26. Kliimamuutused ja selle regionaalsed tagajärjed.
27. Bioloogilise mitmekesisuse vähenemise põhjused ning sellega kaasnevad probleemid.
28. Mullastiku vaesumine ja muldade hävimisega kaasnevad probleemid.

29. Kõrbestumine, selle põhjused ja vältimise võimalused.

30. Relvakonfliktidega kaasnevad sotsiaalsed ja keskkonnaprobleemid.

Õpitulemused

Kursuse lõpetaja:

- 1) on kursis maailma eri regioonide aktuaalsete probleemidega, teab nende põhjusi ning võimalikke tagajärgi;
- 2) toob näiteid loodusolude, rahvastiku, kultuuri, majanduse ja ühiskonna arengu vastastikuste seoste kohta õpitud regiooni näitel;
- 3) toob näiteid globaliseerumise mõjude kohta maailma eri regioonidele;
- 4) väärtustab looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust ning peab lugu eri rahvaste kommetest ja traditsioonidest;
- 5) leiab nii eesti- kui ka võõrkeelsetest allikatest maailma eri piirkondade kohta geograafiaalast infot ning tõlgendab, üldistab ja hindab seda kriitiliselt;
- 6) osaleb aktiivselt probleemide ja konfliktide lahendamisel, põhjendades ning kaitstes oma seisukohti ja valikuid argumenteeritult.

Õppevahendid:

- Google Earthi programm: <http://earth.google.com/>
- GLOBE'i programmi keskkonnamõõtmised: <http://www.globe.ee/globe/juhendid/>
- ÜRO keskkonnahoiu atlas Atlas of Our Changing Environment on Google Maps: <http://na.unep.net/atlas/google.php>
- Maailmakool: <http://www.maailmakool.ee/>
- Bioneer: <http://www.bioneer.ee/>
- Sepp, Kalev; Valge, Jaak (2009). Üleilmastumine ja globaalprobleemid. Kirjastus Koolibri
- The Global envisioni globaliseerumise näited teemade ja piirkondade lõikes: <http://www.globalenvision.org/>
- S-Cool A-leveli häid juhtumi ideid: <http://www.s-cool.co.uk/a-level/geography>
- S-Cool GCSE häid juhtumi ideid: <http://www.s-cool.co.uk/gcse/geography>
- FAO koduleht (Food and Agriculture Organization of the United Nations) <http://www.fao.org/home/en/>

- ÜRO kestliku arengu eesmärgid – Terveilm <https://www.terveilm.ee/leht/teabekeskusteemad/kestliku-arengu-eesmargid/>

Füüsiline õpikeskkond

Kursuse auditoorsed tunnid (arutelud ja seminarid) toimuvad klassiruumis, kus on arvuti ja projektor. Osad rühmatööd ja uurimuslikud tööd toimuvad Internetiühendusega arvutiklassis.

Lõiming

Matemaatika (vahemaade, pindalade ja pikkuste mõõtmine, sobivate mõõtühikute kasutamine, diagrammide ja graafikute lugemine ja koostamine); **eesti keel** (kohanimede õigekiri, suuline ja kirjalik väljendusoskus); **inglise keel** (sõnavara täienemine erinevate materjalidega töötamisel).